

ձայն կը կարծուի: Պ. Պիզմարք ծանուցադիր մը կը ղրկէ Պելճիոյ, և ահա ձայն կը տարածուի թէ կ'ուզէ նա Պելճիան Գերմանիոյ հետ միացնել: Աւստրիոյ կայսրն վենետիկ կու գայ, ընդունած այցելութիւնը փոխարինելու համար, և ահա կը հետեցնեն թէ իտալիա ու Աւստրիա Գաղղիոյ հետ միացած, կ'ուզեն սահման մը դնել Բրուսիոյ կրօնից դէմ տուած պատերազմին: Գաղղիան բանակը կը կարգաւորէ ու զօրաց թիւը կ'աւելցնէ իր ապահովութեանը համար, և կ'ըսեն

թէ վրէժ կ'ուզէ պահանջել իր պարտութեանը. և ասոնց նման ուրիշ մարգարէութիւններ: Եւ եթէ վենետիկ տաց մէկն ճամբորդութիւն մ'ընէ յօտար աշխարհ, կամ առողջութեան, կամ պատշաճութեան և կամ ուրիշ պատճառաւ, և ահա կը հետեցնեն մէկէն թէ քաղաքագիտական դիտումն ունի: Ուրեմն ներքին անհանգստութիւն ու անստուգութիւն մը տիրած է ամենուն վրայ. չկայ վստահութիւն, չկայ ապահովութիւն, չկայ և անխորդախ խաղաղութիւն:

ՅՈՒՆՍՏԱՆԻ ՓԱՂԱՔԱԳԻՏԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Յունաստանի Թագաւորութիւնը ձեացաւ ու շանչուեցաւ մեծամեծ Տէրութեանց կողմանէ՝ գրեթէ 'ի գին իր Ժողովրդեան գիւցազնական ճգնաճգնէ: Գոր ջրցուց անկախութեան պատերազմին մէջ: Այդ Թագաւորութիւնը թէպէտ փոքր է իր հողային տարածութեամբ ու թուով բնակչաց, սակայն մեծ է իր ոգւովն ու փափաքներովն. և անոր համար միշտ արժանաւոր եղած է ու կ'ըլլայ այն անձանց մասնաւոր սիրոյն ու համակրութեան, որոնք կը սիրեն Ժողովրդոց քաղաքական յառաջադիմութիւնը, ու կը մարտնչին ազատութեան համար:

Հալիս կէս դար է քանի որ ձեացած է այդ Թագաւորութիւնը. բայց զարմանալի է թէ ինչպէս քիչ առեւտրական մէջ յառաջադիմեց մեծաբայ 'ի քաղաքարկութեան. որ այնչափ աւելի զարմանաց արժանի է, որչափ որ մործենք թէ երկարժամանակեայ գերութեամբ կորսուած ու մարած էր հայրենասիրութեան կայծն, եւանդն ու զգածմունքը:

Այնպիսի փոքրիկ երկիր մը մէջ, 'ի սակաւ ժամանակի նաւարկութիւնն մեծ շարժումն ու գործունէութիւնն առին. ճարտարութեանը ու ձեռագործք օր քան զօր զարգացան ու կատարելագործեցան. և գեղարուեստը ու դպրութիւնը՝ չքնաղ Ժառանգութիւնք նոսինեաց, բաւականապէս փայլեցան: Պրայլայի իմաստասիրական գրուածներն, Մամպէլլի պատմագրութիւնն, Վալառիդիի և այլոց քերթուածներն, Մինիադիի ու Պոլլոնասի նկարն, Պրուգոսի ու Վիդալիի քանդակքն և այլոց արդիւնաւոր գործերն, աստարեղան յունական ազգին մասաւոր ու նրութեան բարգաւաճանաց 'ի բնիկ աշխարհի կամ յօտարու-

թեան, և մեծ անուշ Ժառանգեցին, ներկայացընելով զանոնք 'ի զանազան Աշխարհահանգիստ: Բայց ասոնք այնպիսի բաներ են, զորոնք կրնանք իմանալ նոյն իսկ 'ի վիճակագրութեանց. իսկ այն բանն որ դժուարին է ճշդիւ իմանալ, Յունաստանի քաղաքագիտական վիճակն է, որուն կ'ուզենք զբաղել ներկայ յօդուածովս:

Պաշտօնարանաց շարունակ փոփոխութիւնն, Խորհրդասենեկաց յաճախ լուծումն որ օրինադիր իշխանութեան միակ կենդրոնն է, և ուրիշ ասոնք նման դէպքեր՝ որ կատարուեցան ու կը կատարուն շարունակ այդ երկրին մէջ կարծէկու տան առաջին ահսութեամբ՝ որ այդ Ժողովուրդն անհանգիստ ու դժուարայայտելի բնութիւն մ'ուներայ, և կամ իր գերութեան տխուր ժամանակաց մէջ ստացած վատթար ունակութեամբք աւարտած ըլլայ, ինչպէս կը հաստատեն ոմանք, ուստի և անարժան ազատութեան ու սոցալանութեան:

Բայց ո՞վ որ 'ի մօտանց քննելու ըլլայ դիմն, գիւրաւ 'ի բաց կը թողու այդ անարգ նախագուշակութիւններն, յունական ազգին վրայէն: Արկու կողմակցութիւնք կան 'ի Յունաստան, որ շարունակ կը կուռն իրարու դէմ քաղաքագիտական ասպարիզին վրայ, և սկզբամբ ու բնութեամբ բոլորովն հակառակ են իրարու: Մին ունի իրեն կուսակից բաւական թուով քաղաքագետ մարդիկ, որոնք իրենք իսկ միջերնն հերձեալ են և ստորաբաժանին յայնչափ ժառուռ, որչափ անձինք կան որ կը փափաքին 'ի դուռն անցնիլ բովանդակ կողմակցութեան: Իսկ միւս կողմակցութիւնն թէպէտ աւելի սակաւամթիւ է, բայց իր անձինքն աւելի համաձայնք են իրա-

բու, և նախագահութիւնը անոր կու տան՝ որ իր բարեմասնութեամբը արժանաւորագոյն կը դա-
տուի քան զայլս:

Այս երկու կողմնակցութիւնք քաղաքագիտա-
կան զանազան ճամբայ բռնած են. մին կը կարծէ
թէ հայրենեաց բարին ոչ 'ի գործակցութենէն
այլ 'ի համաձայնութենէն կրնայ յառաջ գալ, և
գրեթէ առանց ձեռնադրութեան այս կամ այն
Տէրութեան. իսկ միւսն կը համարի թէ Տէրու-
թեան մը, օրինակի համար՝ Թուսիոյ հաւանու-
թիւնն ու հաճութիւնն, միակ միջոց մ'ըլլայ ընդ-
ունելու զգործադրութիւնն յատուկ քաղաքա-
գիտական յայտարարութեան՝ թէ և ոչ այնչափ
բարեկարգ. և կան ալ որ կ'ըսեն թէ առ այն
հասնելու համար կարեւոր է Անգղիոյ կոմ Գաղ-
ղիոյ նպաստն ու պաշտպանութիւնը, և այսպէս
մի ըստ միովէ իւրաքանչիւրոց աեսութեանց հա-
մեամ: Այլ առաջին կողմնակցութիւնն գոյն 'ի
վեր վերուցած, որոշ յայտարարութեամբ կը ծա-
նուցանէ թէ անողոք թշնամի է արտաքին ու օ-
տար ազդեցութեանց, և կը կրկնէ թէ գաղղիա-
կան քաղաքագիտութեան հետեւելու է, թէ որ
կը փափաքէր իրաւցնէ ժողովրդեան բարւոյն
ու յառաջադիմութեան:

Բայց ի՞նչ է արդեօք այս երկու մտածութեանց
ընտրելին առ Յոյնս. գիւրբն է իմանալ թէ որ
մտածենք որ այդ ժողովրդեան զինաւորնպատակն
է ազատութիւն, անկախութիւն ու ինքնիշխանու-
թիւն. և հետեւաբար ըսական հակառակութիւն
մ'այն ամեն բանի՝ որ ծառայութեան երկոյթ մը
կու տայ: Եւ ասոր համար այն կողմնակցու-
թիւնն՝ որ թէպէտ արտաքուստ սակաւ է թուով,
սակայն իրօք երկրին մեծամասնութիւնը ունի ի.
րեն կուսակից, կրնայ ըսուիլ ազգային. որ այս
սկզբունքը կը համարի իբրև միակ ու զօրանոր
գործի մը՝ ձեռք բերելու որ մը զվերականգնումն
ու զազատութիւնն այնքան աղքատաց, որ առ-
կաւին կը հեծեն օտարին լծոյն տակ:

Իսկ թէ ինչպէս ծնան ու ձևացան այդ երկու
կողմնակցութիւնք, մէկը իբրև հետևանք մը
կրնանք համարիլ հելլենական թագաւորութեան,
արդիւնք զանազան տերութեանց՝ որ հաճեցան
անոր ձևանալուն: Այն արիասիրտ հայրենա-
սէրքն որ ականատես եղան հայրենեաց վերա-
ծնութեան մեծ գործոյն, և անոնք որ հեղինակ
կամ գործող եղան, չէին կրնար չսիրել այն Տէրու-
թիւնները ընդհանուր, և 'ի մանաւորի իւրա-
քանչիւր ոք զայն՝ որ ըստ իր տեսութեան աւելի
նպատաստաւոր էր զառ զգործոյն յաղորդութեան:
Այս հայրենասիրաց կարգէն են Պաւլաթիոս ու
Տէյիմիս, և այլք, որ կը մարանչել իրենց կողմ-
նան յաղթութեան, և յաճախ պատժաւ կ'ըլլան
քաղաքական ու պաշտօնական փոփոխութեանց:
Թէ որ այս է այդ կողմնակցութեան արգարա-
շուգման կէտը, բաւական չէ յառաւելութիւն.
մինչեւ հասարակաց կարծիքն, ազգային զգած.

մուչնն աւ Տէրութեան վիճակը, կը բողբոքեն ասոր
գէմ, և կը պահանջեն միւս կողմնակցութեան
յայտարարութեան լիուրի գործադրութիւնը ու
քացարձակ յաղթութիւնը, համարելով իբրև ազ-
գային կողմնակցութիւն:

Այս կողմնակցութիւնն՝ զոր կը պաշտպանէ
արութեամբ Պ. Լոմպարատոս, այժմեան պաշտօ-
նեայ արգարութեան ու շնորհաց, ծագումն ա-
ռաւ 1848 ամին ընդհանուր շարժմանն ետքը,
յորում ժամանակի նոյն իսկ յոնիական կղզեաց
մէջ՝ որ Մեծին Բրիտանիոյ հովանաւորութեան
տակ էր, կատարուեց եին ինչ ինչ վերանորոգու-
թիւններ քաղաքական ու անտեսական: Մնաւ
այն առեւն արմատականաց կողմնակցութիւնն,
որոյ յայտարարութիւնն էր լրացեալ գործ հա-
մարիլ յոնիական ժողովրդաց մեծամասնութեան
յոռնական թագաւորութեան հետ միանալու
փափաքը:

Նոյն կողմնակցութեան գրօշուն ծառայող զա-
նազան երևելի անձանց մէջ՝ կար վերոյիշատա-
կեայն Պ. Լոմպարատոս, որ բնութեան առած
գեղեցիկ բարոյքը և ազգասէր եռանդեամբը
այնպիսի ազդեցութիւն մ'ըլլաւ իր ընկերակցաց,
հայրենի երկրին ու բոլոր ազգային շարժման վրայ,
որ մինչեւ այլ նոյն ժամանակն միւսն հիմա
զանազան գոյն առին, ինքը միայն քսան տարի
հաստատուն կէցաւ, և կրցաւ ստանալ կատարեալ
յաղթութիւն: Յորդորեց զարմատական առաջ-
արկելով զփութիւն Յոնիական կղզեաց յունա-
կան թագաւորութեան հետ: Պ. Լոմպարատոս
յանունն այն կողմնակցութեան և ազգային անն-
չանաց պաշտպանութեան՝ կը ծանուցանէր յո-
նիական Խորհրդարանին մէջ՝ որ ոչ միայն ինքը
այլ և բոլոր ժողովուրդն սէր ու բարեկամութիւնը
ունէր անդիպեան աղցին հետ, բայց իրենց պէտք
էին մերժել Անգղիոյ միջամտութիւնը Յունա-
ստանի գործոց մէջ: Եւ այս համարձակ յայտարա-
րութիւնը պաշտպանեց նա արութեամբ 15 տարի
թէ 'ի Խորհրդարանի, թէ գրեթէ ու թէ Պ.
Վլատադիմի հետ ըրած խօսակցութեանց մէջ. ոչ
հակառակութիւնն զոր կրեց, ոչ պարտն և ոչ
ուրիշ ինչ և է տեսակ հալածանք՝ կրցան զին-
քը վախցընել ու յետս ընկրկել, մանաւանդ թէ
ամեն արդէնքերով ու հակառակութեամբ աւելի
նա կը զօրանար նա բարոյապէս հասարակաց կար-
ծեաց մէջ:

Մաս կերպ բանեցուց և շատ միջոցներու ձեռք
զարկաւ իր նպատակին հասնելու համար. բայց
շատ անգամ վերադեպաւ այլոց նիւթական զօրու-
թեամբ, բռնութեամբ և Տէրութեան ու իւրոյ-
նոց մեքենաւորութեամբ: Բայց նա հաւատարմիմ
իր յայտարարութեանը, և պատարաստ ամենայն
տեսակ զոհ ընելու անոր գործադրութիւնը յա-
ւոյցընելու համար, կրցաւ վերջապէս հնարք մը
գտնաւ, այսինքն անկարելի ընել Անգղիոյ՝ Յոնիա-
կան կղզեաց տիրապետութիւնը, յոյնցընելով

